

העתיזן דר' דוד פסיג מדווח מסיליקון וואדי

<http://www.passig.com>

עתידה הכלכלי של רוסיה אחר מלחמה בעיראק

רוסיה עלולה להיות המפסידה הגדולה ממלחמה בעיראק. מה גודל הסיכון ומה יכולה רוסיה לעשות כדי להתחמק מגורלה.

מה מונח על הכף

רוסיה הפכה להיות בשנים האחרונות לחביבתם של משקיעים ישראלים. יש החושבים שרוסיה היא כוח כלכלי עולה. נכון הדבר, אך, יחד עם זאת, רוסיה עלולה להפסיד ממתקפה אמריקאית בעיראק. כל המעוניין להמשיך לסחור עם חלק זה של העולם כדאי לו לשים לב להערכה הבאה האומרת שבמדינה הגדולה הזו, הכל מונח על כרעי תרנגולת ובסיכון גבוה מאוד: חוסנה הכלכלי, חוסנה הפנימי, מעמדה הבינלאומי ועוצמת השפעתה בעולם. רבים מאתנו לא מבינים את התעקשותה של רוסיה כנגד מלחמה בעיראק. הנה כמה סיבות שיבהירו לנו את המתרחש מאחורי הקלעים.

התמוטטות כלכלית

אין ספק כי הנפט הוא המניע הגדול שמאחורי המלחמה המתרגשת לבוא לעולם. מחירי הנפט כנראה יעלו בתקופת הקרבות אך מיד בשוק האש יכנסו המחירים לסחרור עמוק כלפי מטה ולתקופה ארוכה. ככל שהניצחון האמריקאי יהיה משמעותי, כך תגדל התפוקה משדות הנפט העירקיים ומחירי הנפט ישאפו עוד יותר כלפי מטה. מעל פני השטח נראה כאילו רוסיה תהנה ממגמות אלה, אך, לאמיתו של דבר היא כנראה תפסיד משתי המגמות גם יחד. תפוקות הנפט הרוסיות כבר מגיעות לשיא. במקרה של מלחמה, חברות הנפט לא

יוכלו להוסיף על התפוקה הנוכחית ולנצל את עליית המחירים. כדי לנצל את עליית המחירים יאלצו חברות הנפט לקצץ בתצרוכת הפנימית שתתועל לייצוא. אם חברות הדלק יגיבו כך, זה יגרום ללחץ גדול על צרכנים ואנשי עסקים ברחבי רוסיה שיצטרכו להתמודד עם מחירי נפט גבוהים מצד אחד ומהיצע קטן של נפט מצד שני. גם כך נחשבת רוסיה לשוק בסיכון גבוה, ולכן, זה עלול לגרום להתמוטטות עסקים רבים, במיוחד מאחר ואין לרוסיה כל זרבות אסטרטגיות של נפט.

גם התסריט שמומחים טוענים כי הוא הסביר ביותר—מלחמת בזק—לא מקל על הרוסים. אחר המלחמה תאלץ ארה"ב להציף את שוק הנפט העולמי בדלקים כדי להצמיח את כלכלתה. האמריקאים שואפים שמחיר החבית יהיה 12-14 דולר. לפי אומדנים רבים, אם המחיר אכן יתייצב זמן מה על גבול ה-13\$ המשמעות היא שכלכלת רוסיה פשוט תתמוטט. תקציב המדינה של הקרמלין לשנת 2003 מבוסס על ההנחה כי מחירי הנפט יהיו 24-25\$ לחבית. בהרצאות ששר האוצר הרוסי נתן לאחרונה בארה"ב הוא טען שכלכלת ארצו יכולה לסבול לכל היותר הורדות מחירים של עד 20\$ לחבית. מתחת לזה לא יהיה לקרמלין כוח פוליטי לשרוד את המשבר שיתגלגל מכך. השבועון הרוסי [i Facy](#) אף טוען כי 18\$ הוא המחיר שכלכלת רוסיה יכולה איכשהו לשרוד בו. זו כנראה הסיבה שחברות דלק רוסיות נמצאות במרוץ בשבועות האחרונים למכור נתחים גדולים ממניותיהם לחברות מערביות כדי שיוכלו גם הן ליהנות מהחוזים החדשים שאלו יקבלו מממשל פרו-ארה"ב שינהל את עיראק אחר המלחמה. אלה מצידן לא ממהרות לקנות כי הן יודעות שאחר המלחמה מחיר המניות יהיה זול הרבה יותר.

מעמד גיאופוליטי נמוך

כמו כן, מעמדה של רוסיה בקרב המדינות הגובלות עמה יפגע מאוד. גרוע מכל, מצב הביטחון עם המדינות האיסלמיות שסביבה ידרדר. במקרה וארה"ב תנצח, רוסיה תופצץ בהאשמות כבדות מהעולם הערבי שעקב נטישתה את ידידותיה הערביות מימי המלחמה הקרה ואי עמידתה באומץ מול לחצים אמריקאים, היא אפשרה את הניצחון האמריקאי. כמובן, יוקל על פעילויות טרור מוסלמיות להתבצע נגד רוסיה מוחלשת יותר, ולזכות בתמיכת דעת הקהל בארצות ערב. סדאם חוסיין אף איים מפורשות על רוסיה כי אם היא תעניק לאמריקאים את הסכמתה, אף שבשתיקה, לתקוף אותה - זה יעלה לה ביוקר. לא רק בקרב מדינות שכנות ייחלש מעמדה, אלא, גם במקומות שעוד הייתה לה השפעה מעמדה יתמוטט. לרוסיה עדיין השפעה רבה בקרב מדינות רבות במזרח התיכון. אפילו ארה"ב השתמשה בשירותיה כדי לקדם עניינים חשובים בלבנון, סוריה, לוב, אירן ותימן. יחסים אלה גם הכניסו לקרמלין מטבע עובר לסוחר ממכירות נשק בסכומי עתק. כל זה ישתנה בין לילה לבלי הכר אם ארה"ב תנצח את המלחמה בעיראק. רוסיה עלולה למצוא את עצמה ללא כל תפקיד דיפלומטי באזור.

האיום הגדול מבחינה גיאופוליטית על מעמדה של רוסיה במקרה כזה יבוא מצד הסינים. אלה יפסיקו לראות בה מקור סמכות לסוציאליזם ויאתגרו את מעמדה ככוח פוליטי בינלאומי. הסינים ישאפו לקחת את התפקיד שזו מילאה ככוח-נגד למעצמה העולמית שנותרה—ארה"ב.

התמוטטות פנימית

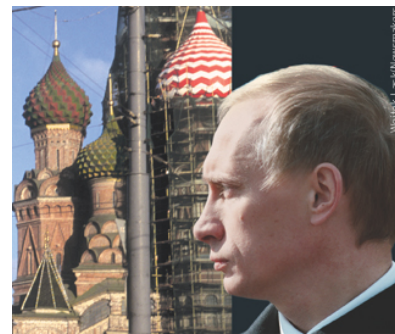
כל אלה—שחיקה כלכלית, איומי טרור מקבוצות איסלמיות, ושחיקה במעמד בינלאומי—עלולים לגרום לקריסה של מערכות פנים ארציות. במקרה של מחירי נפט נמוכים ואובדן מקורות פרנסה לקהלים רחבים עוד יותר ברחבי רוסיה, יתחיל גל של לחצים להחליף את

העומד בראש הפירמידה בתואנות שהוא לא הצליח לשמור על האינטרסים שלהם. יכולים לקום אלטרנטיבות שונות, החל מקבוצות פרו מערביות עוד יותר מפוטין, דרך קבוצות אנטי מערביות, וכלה בצבא שכלל לא מרוצה ממה שפוטין משדר—כניעה לאינטרסים האמריקאים. קשה מאוד לזהות אלו יהיו הכוחות שידם תהיה על העליונה משום שהשקיפות הפוליטית והחברתית נסוגה בשנים האחרונות. דבר אחד בטוח, המהומה תהיה רבה.

מוצא אפשרי

אם ההנחות שנאמרו עד כה נכונות, השאלה העומדת היא מה נותר לפוטין לעשות על מנת לנסות ולברוח מתסריטים מאיימים על חוסנה הפנימי והחיצוני של ארצו. למנוע מארה"ב לצאת

למתקפה הוא ניסה אבל כנראה לא צלחה ידו. ארה"ב תצא למתקפה בהסכמתו או בלעדיה. הסיבות רבות ועסקנו בהן בטור של [נובמבר 2002](#). להצטרף למתקפה על עיראק ולשים את כל יהבו על שיתוף פעולה הדוק עם ארה"ב זה מסוכן מדי בשבילו אישית ובשביל האינטרסים הגיאופוליטיים של ארצו. כנראה שמוצא אחד עדיין קיים והסימנים מראים שרוסיה נרתמה כבר למהלך כזה המתרחש בשקט ולא מקבל את ההד התקשורת המגיע לו. המוצא היחיד הוא לנסות

ולסכל את המלחמה על ידי ארגון של מהפכה פנימית או פוטש כנגד סדאם חוסיין. בכוונתם לנסות ולהפיל את המשטר על ידי כוחות פנימיים שיתמרדו כנגד מנהיגם. ארה"ב תוכל לטעון שאין יותר סיבה לצאת למתקפה, והעולם הערבי לא יאשים את רוסיה שבגללה נפלה עיראק לידיים פרו מערביות. הסימנים שמהלך כזה רוקם עור וגידים הם לא מעטים. אם הרוסים יצליחו, כולם ייהנו מכך—המנהיגים הערביים בארצות שונות שישמחו להיפטר מסדאם, האמריקאים שיקבלו את שדות הנפט בעיראק ללא קרבות, וכמובן רוסיה שאולי גם תצא מחוזקת כי היא תקבל דיבידנד מארה"ב בצורה של חוזי הפקת נפט גדולים ברחבי עיראק של פוסט-סדאם. אולי בכל זאת מעז יצא מתוק.